

**ГЕОРГИ РАКОВСКИ
БЪЛГАРСКИЙ ЗА
НЕЗАВИСИМО ИМ
СВЕЩЕНСТВО ДНЕС
ВЪЗБУДЕН ВЪПРОС И НИХНА
НАРОДНА ЧЕРКВА В
ЦАРИГРАД**

chitanka.info

С извод от приготвяема съвременна българска повестност, начинаеща от падения България под турска власт до днешни времена. Белград, печатано в Кн. сръб. книгопечатня, 1860.

Сава Юванувичу и
Вас. Поповичу, котленци

Староелинская повестност, похитивша и освоивша в старост чужди народности и подвиги, засенила беше начало повестности всех европейских народов за няколко векове, до познание учених европейцев с Хиндистана, с негова пребогата книжевност и от памтивека дълбоки му науки, при коим съхранивши се в гръцки стари книги, вижда се като слаби искрици, зети от Хиндистанско гогнезрачнаго светилища! А за начало християнства в Европа, кое е започнато първи път от самаго посланика Павла в Македония и Дардания и разпространило се по цяла Илирия от македонци българи, после же 300 години развило се е от Великаго Костадина, не гърка съща, то и за него гърци, вдворивши се във Византийска държава, после Великаго Костадина, и вмъкнавши свой език, сплели са басни и легенди, че тии уж просветили цял славянски род с християнство и изобрели им писменост, и то чак в деветий век после Христа за Преславски двор! Ако и македонски българи още от времени апостола Павла да бяха приели християнство, учредили първая в Европа черкова по свидетелству того истаго посланика Павла. Какво по-голямо глупомислие може би от того, да се полага начало християнства и изобретение писмености за сички славяни чак в деветий век после Христа, за славяни, кажа, съставляещи и тогава още повеч от сто милиона народ, от коих огромно количество живеящи между гърци и латани от памтивека в Европа, имеющие царство и държави, граждански и търговски непрестанни сношения с тях образованих народов, да останат славяни безкнижници до деветий век!!! А на престола византийски до него време да възлязат толко самодържци славяни и славни полководци, каквито са били Управда Великий, Белизар и

други, съставивше законоустановление, кое и днес служи за образ образованием европейцем!

В приказваное же кръщение Преславскаго двора изведнаж видиме сплетки от гръцка византийска страна за присвоения свещеноначалства в България, но крепая мищца великаго Симеона, царя българскаго, отбива всяко греческо влияние и поставя самосталнаго и независимаго патриарха в България. После падения же Симеоноваго дома, във време сина му цар Петра, България пада под византийска власт, завладана от Цимисхия, съврременно же и нейно свещеноначалство се убаря от гръков. Но то не отива за дълго време. После смърти Цимисхия, кой е царувал само 4 години, явява се на български престол Шишман Мокри с негови четирима синове (976). Самуил, Шишманов син, разширивш Българская държава от Дунава чрез Преслав до граници Тракии близ Одрина града и проч., чрез Охрида до Адриатического моря, чрез Меленик, Сер и Верия до Архипелага, Лариса до Термопилах. Той славний и храбрый цар българъм Самуил възобновлява пак българское свещеноначалства и принося свой престол в Охрид и Преспа. Търново стара българска столица и отечество Самуила одръжава патриаршески си престол, а Охрид второстъпен от него. После же 40-годашна кръвопролитна битка, на коя българи показаха най-голяма храброст и мъжество, подпаднаха най-сетне под византийска власти победител нихен Василий, родом българин, получи име Българоубиец. От 1019 Българское царство пак подпадна под византийцем, ако и частно многи горски крепости никак не се покориха Византии, до появления Асеня I в 1186. В това разстояние българское свещеноначалство пак се обори от гръков византийцев.

Асен I и брат му Петър, внуци Гаврийла, сина Самуилова, освободивше България от византийска власт, отмъстиха гръком и получиха име гръкоубийци; тии пак възобновиха българская в Търнов и Охрид патриаршия, разшириха пак български граници в цяла Тракия, Македония, Арбанашка, Сръбска, Драч и проч. От Асенов же век до падения Българии под турска власт (1393) българско свещеноначалство постоянно си бе самостално и независно.

Знайно е, че завладетели Българии и Сърбии турци част от тия земи завладяха мечом и нападением, а част условием. Цели области без никакво кръвопролитие положиха долу оръжие и добиха такива

условия, щото могат се нарече тия станаха съюзници султански. Главно условие е било да носят свободно оръжие си и да бъдат сякоги готови на първи позив султанов да съюбуват с него под особни си главатарии и знамени. А то войнство се е състояло повеч от войници. Второ условие било да остави вероизпълнение им свободно и нивно свещеноначалство независимо, както е било и първо. Они же, кои не са могли да дават воини, да плащат по драм сребра на глава или по 50 дукахца (ботки аспри), и то само мъжски пол, на законна възраст достигши. Така свещени началници българъм и сърбам не се обориха от турска власт, но останаха си независими по прежнему.

В Търново си остава български патриарх за дълго време после падения българского царства, за кого нямаме точни доказателства още открити, коги са подействували фанариоти да го оборят и да го наместят с гърка фанариота, кой носи титул „Ἐξάρχος πάσης Βουλγαρίας“ = екзарх всея Българии. Но за Охрида, де е бил так же български патриарх, и за Печа (Ипек), де е бил сръбския, имаме точни доказателства, че тии славянски свещеноначалници се задържаха за дълго време, както е доказано от разни учени българи и сърби и както щем казва и ние в кратце по-долу нещо си.

По превзятия Цариграда турци оставиха и тамо гръцкаго патриарха утвърдивши го с ферман и давши му вероизповедная власт над своих единовѣрних гръков, както и избор негов да се изиълнява по прежнему. При том му определиха и годишна платка, кое за малко време се следова. Защото тии сами фанариоти почнаха наскоро да чинят големи злоупотребления и да купуват патриаршески престол, като се наддаваха и се караха с най-лукави сплетки помежду си, заради кое и тогавашни султани дигнаха първая чест, коя им благоволено отдаваха в първи времена.

Знайно е, че Цариград претърпя голямо разорение и опустошение във време превзятия му от турков и тогдашни султан да би населил пак того великаго и лепозрачнаго града унужди се да доведе и пресели от разни области, а най-паче ония византийци гърци, коих византииски двор бе заточил или сами те бяха избягнали в Бруса и в Одрин, кои градове бяха одавно завладяни от турков. Тии гърци бяха заточени и избегли преследовани от византийска още гръцка власт ради недобраго им поведения и раздорного им духа и действуваха веке против отечества си! Тии гърци се населиха около патриаршия

цариградска, на място, кое и днес още носи име Фенер, и от того получиха ново име фанариоти. Тии, не имеащи ни занятие, нити умеещи да вършат някоя си търговщина, защото бяха граждаиски сплетници и научени да живеят от пота другах, ако и с най-голямо си безчестие и безсъвестие, прилепиха се като гладни пиевци около патриаршия и патриаршески пре стол стана за тях оръдие печалби и користи! Какви злоупотребления и кръчмарства са ставали във великая зовима черква от тях гърци, или от това съборище от разни бегунци и изгнаници, от коих се състоеше фанариатска сган, то сами нихни летописци обширно са описали!

Число фанариотов растеше от ден на ден от подобних им скитников и сплетников, кои се преселяха в Цариград на вишереченое място Фенер. И защото малочисленний брой гърков, коих владееше Цариградска патриаршия, не бяха доволни да им дават изобилен приход, да наситят ненаситни си сърца от сребра и злата, тии намислиха да оборят славянски свещеноначалства и да подчинят сички православни християни под власти фенерскаго патриарха! Турская же държава, коя се учреди в Костадинов град, трябваше да има сношения граждански и търговски с европейским безмоцним тогда кралевствам. Оттого се ражда нужда знания европейских езиков. Но турци според тогдашнаго им духа правоверства не само не учеха странни езици, но още не допущаха едному гяурину да им говори прямо на странни език, хотя и он да е бил посланик някого си европейската царя, мисляще, че ще им сеоскверни слух. Таковое нещо трябаше да е изпълнява чрез тълмача (терджумана), и то с голямо понижение представляющих се послаников. Ако някой си посланик е имал нужда да се представи нещо си Порге от страна правителства си, той трябало да измоли дозволение и да го представят няколко си бустанджии пред великаго везира, кой е изпълнявал все после султана, държащи го като виновника и унуждаещи го да се покланя няколко си пъти пред великаго везира, гледаещ смирено на земя и управляещ говор тълмачу, а он да изкаже смисъл говора послаников, облечена с най-важни изражения покорности и рабства! Великий же везир, според в каквото разположекте се е находил, решавал е много пъти в отговор посолства да ударят няколко си тояги на крака посланику или да го затворят в посланическа тьмница на Еди куле — Седем торони, или прямо да го обесят, ако го е разсърдил за нещо си! Първи тълчами-портини са били

евреи, кои са имали всякогн пристъп при турци, търпяще всякое безчестие и подлагаеще себе за оръдие им в най-безчеловечни дела против християнов! Тии са били и първи лекари турков, съветници и предатели, както и първи им търговци базиргянбашии! Фанариоти са обърнали на това внимание и трудили са се да усвоят еврейская служба, на кое са и успели. Тряба да си въобрази човек, че такава служба други род освен евреев и фанариотов в тях времена не е можал да търпи. В тях времена находящи се в турска служба трябало е сичко да търпи и върши, дъжи, клевети, предателства, безчестия, поругания и понякогаш бой по крака! Наши българи освен във военна служба, що са били за дълго време при турци, друго не са можали да нонесат радиестественаго си истонолюбиваго м мъжескаго начертания (характера) и за това фанариота са успяли да се въдворят в тях времена при турци и да се сближат до толко, щото да имат най-голямо влияние на турски дела, кое се простира и десега.

Така, като се удвориха лукави фанариоти при турско правителство и добиха голямо влияние на турски работи, тии почнаха да мислят непрестанно как да оборят славянски свещеночалства и почнаха да плетат най — безстидни и безчеловечни клевети противо българи и сърби, предлагаещи Порте, че тии народи, ако останат под тия леки тем дадени условия, имеющие я свое независимо свещенство, твърде скоро могат да се подигна противо султанска власт и себе от турскаго подданства освободи. Отомаяска Порта почна най-напред да унищожавя дадения славянъм условия, а най-паче войнишки им главатарии и да ограничава мало по мало войнишки им пълчища, кои бяха съставени от славяни и бяха обвязани да съвоюват ведно с турци противо неприятелев им, понеже Отоманская Порта не можеше първо да докачи вера им, имеящим оръжие си, от кое можеше да посрещ не съпротивление силно, но първо трябваше да унищожии сили им. Това извършивша, Отоманска Порта намисли да състави еничерское тяло. Повестност е залисала как е станало то еничерско войнство се пак от поданих Турции славян. Но то вече не е било условием, както прежни славянски под турска власт войници, но силъм и кръвопролитием и променением християнския вери в мохамеданска.

После унищожение славянским под условием оставшим в турска служба главатарам и пълчищам их, изпратени са били няколко паши с голямо войнство по разни места България и Сърбии със заповед да

оберат осталое оръжие в славяни, да избият по — знамнители човеци от можащих да носят оръжие и знающих писменост, а малолетних младих от 13 до 18 години възраста да съберат и отправят в Одрин град, де, като ги насила потурчиха, по-младих разделиха и зеха в служба си турски велможи и главатари, а от по — възрастних съставиха военни полковс с някаква си уредба под именем еничери — новосъбрани или новопризвани на мохамеданска вяра. Колко же от българов и сърбов от неволя приеха мохамеданство, отбягнаха острий меч неприятеля и тии са днешни потурчени българи помаци зовими и потурчени сърби бошнаци. Това се е изпълнило постепенно и за дълго време после превзятия България от турков. Помаци още повнят гробища своих предков и изпълняват някакви си християнски обряди над них! Както и родословни български имена съхранили са много помежду им. В тях се нахождат и старобългарски записки и грамоти и твърде любознателни за българска повестност стари народни песни. Тии въобще говорят чист български език, освен оних, кои са странствували между туркъм и научилн по нещо си турски.

Освен того отоманская власт съставила е разни пълчища, приведени от Азия под именем делии или зюмре оджагъ, да се скитат по сичка България и Сърбия, да угнетяват тях бедни народи и да угасят съвсем народни и военни им дух! Тии пълчища или по — добре та сган от злодейцев, при коим се прибавиха в по — последни времена и други банди под именем капусъс — без служба людие и други, каквито бяха знаменити кърджалии, скитаха се за мого години по сичка България и Сърбия, убиваха, съблачеха и пленяха безуроженого народа, обезчестеха им девизи, турчеха ги насила и струваха най — големи злини, коих днешний человек не може да си въобрази! Това свирепо и безчеловечно средство разорало и докарало е тия два народа в най — дълбоко невежество и простота и затъпило им е дух народности до най — голяма степен, понеже всяк е чакал смърт и разорение с бягство в Австрия, в Банат и в разни места Руси, Влашко и Богданско, негде и дугаде, де живеят и днес!

Фенерска лукавщина не се ограничила дотамо, но получивша първи си удар, следувала е друго по — зло и в полза себе, кое е било нейна главна цел, както и више казахме. Подвластни Турции славяни, изгубивши уеловия си, сама надежда и утеха имали са независимо си още свещенство. Но лукави фанариоти, кои приуготовиха предречения

разорения нарочно за тая цел, обориха и него и подчиниха го гръцкому в Цариград патриарху! Нихна обаче злоба и на това само не се запряха, тии я разпространиха още далеко! Тии намислиха да унищожат съвсем славянска в Турска Европа народност и да претопят славяни в гърци. На това же имаха най — удобно средство, наложено веке над славяни гръцко свещеичество, чрез кого тии почнаха явно да горят остали български стари книги и да трепят от лица земи нихни драгоценни древности, кои сами можаха да възживят народни им дух. Изгониха от черкови матерни им език и замениха го с гръцкаго. Подвластни Турции славяни, от една страна, разоряеми ежедневно от вишепоменатая сган злодейцев, коя се скиташе помежду им даже до 1828 лето, а от друга страна, притеснени от гръцкаго духовенства, кое не пропускаше между им и най — малки зрак славянства, трябаше да изгубят съвсем народни си дух и да подпаднат в мъртва недвижност!

Най-много е бесняло гръцко свещенство над българи в 1764 лято, във време славеноумразца фанариотина патриарха Самуила, кой тържествено гореше старобългарски книги и явно с насилием уведе гръцки език на сичка България не само в черкови им, но още изпроводи по сички знаменити градове и села нехранимайковци Атонски гърци иноци да пазят да се български нигде не четат и не предават, но гръцки само! От того е остало, та и днес още по много места в България се находят стари българи, незнаещи нито една реч гръцки, да пишат с гръцки букви български и да се молят богу на гръцки език, без да знаят що мърморят. От него време се откриват сега по някои си места старобългарски книги, зазиждани в зидове и засечени в хралупи по гори! Види се благоразумни българи са ги съкрили да отбегнат свещени огън гръцки!

В него време е унищожена в Печа (Ипек) сръбска патриаршия, коя гърци пишат архиепископия, а после три години и Охридска българска патриаршия!

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.